

I. redna glavna skupščina društva „Pravnik“ v Ljubljani.

Dne 26. januarja t. l. zvečer zbrali so se društveniki „Pravnikovi“ prvič v glavno skupščino, da so si volili načelnika, odbor in dva preglednika računov za to leto v zmislu § 9. društvenih pravil. Zbor je bilo lepo videti, ker sešlo se je 34 članov v magistratni dvorani, katero je prepustila blagonaklonjenost mestnega župana, gosp. Grassellija. Pričel je zborovanje načelnik osnovalnega odbora, c. kr. dež. sod. svetnik gosp. J. Vencajz s sledečim nagovorom:

Slavna skupščina! Čestita gospoda!

Osnovni odbor podaje Vam v pozdrav poročilo, da so pravila društva „Pravnik“ po vladi potrjena. Pravniki slovenskega naroda imajo sedaj svoje zakonito društvo!

Porodilo se je novo društvo, ko so Slovenci završili prvo štiridesetletnico svojega samosvestnega gibanja in javnopravnega življenja.

Svoboda, ki je z usodnim letom 1848. zasijala avstrijskim narodom, obudila je tudi Slovence, da so jeli zahtevati pripoznanje svojega narodnega značaja in veljavo svojega jezika v javnih uradih in šolah. Osobito zahteva glede jezika utemeljevala se je s tem, da bi trpela svoboda in uprava narodova, ako bi se zanemarjala slovenščina po učilnicah in ako bi se uradovalo v jeziku, narodu tujem. V prvič je izrecno zahtevala znana adresa Dunajskih Slovencev do deželnega zbora kranjskega, da se „nameščajo po uradih samo popolnoma večji deželni jezik“. Odslej se je pa ta zahteva pogosto ponavljala i v deželni i v državnem zboru. Deželni zbor jej je tudi pritrdil in celo poslal ministerstvu peticijo, da se poslovenê zakoni.

V državnem zboru pa, navzlic vsem prizadevam, ni imela toliko vspeha. Pospešiti bolj vso to stvar, obrne se „slovensko društvo v Ljubljani“ do vlade in zahteva, da se uraduje po naših pokrajinah dosledno in popolnem slovenski.

Vlada je vsled tega že aprila meseca l. 1848. naročila „slovenskemu društvu“, naj oskrbi poslovenjenje državljskega in kazenskega zakonika. Pozneje je odredila, da se morajo i drugi zakoniki prevesti na naš jezik in da naj se s slovenskimi strankami uraduje slovenski. Omenjam le ukaza tedanjega pravosodnega ministra Samaruga z dne 26. junija 1848, ki veli, naj se uraduje slovenski. Zapovedalo se je nadalje še istega leta, da se priuče vsi uradniki, ki hočejo služiti po slovenskih pokrajinah, slovenskemu jeziku. Taisti ukaz je pozneje ponovil i Bach.

Odsihdob se je pod raznimi vladnimi sistemi več ali manj ustrezalo temu delu slevenskega programa, dokler ni nastopila sedanja vlada, pod katero narod s posebno odločnostjo zahteva, da mu oblastva dejanjsko spoštujejo jezik, da mu dosledno zvršujejo ustavno zajamčeno enakopravnost. Vlada sama se ne protivi temu zahtevanju, marveč je že izrazila z nekaterimi naredbami in ukazi, da odobruje in da celo hoče slovensko uradno občevanje s Slovenci. Pravniki pa, ki služijo v slovenskem narodu in kateri imajo pred očmi rečeno zakonito zahtevanje in zakonito stališče vlade, čutijo na drugi strani veliko neugodnost, da se slovenski jezik do zadnjega časa ni gojil po uradih enakomerno kakor v zasebnem in drugače v javnem življenji.

Utemeljena potreba, dobiti i za pravno stroko dovršen in enoten jezik, porodila je med nami društvo „Pravnik“, kakor pred kratkim na Moravskem „Právnícko Jednoto“. Naše društvo torej ima gojiti vede pravne in državne s slovenskim jezikom, vzdržavati v to svrho strokovni list, pospeševati izdavanje zbirk zakonov v slovenskem jeziku in sicer urediti duševno življenje in razvijanje pravnikom, služočim v slovenskem narodu. Kar ni možno doseči posameznemu človeku, doseže naj sila združenih moči.

„Viribus unitis!“ — geslo je slavnoznano našemu presvetlemu cesarju! I mi se ravnajmo po njem, nam bodi skrb, da se ugodni uspeh zagotovi pričetemu! —

Poleg duševne zmožnosti so resnost, strogost in žilavost prve čednosti, ki morajo odlikovati pravnika. Uporabljajmo jih v prid novorojenemu društvu, da bode „Pravnik“, na trdnih tleh stoječ, varno duševno zavetje svojim članom. Vsak pravnik, društvenik žrtvuje naj za ta biser, kar premore mu um, kar srce, — in uspeh je zagotovljen. Ponosno se bo dvigal „Pravnik“, krepki sin domačega pravniškega stanu, krasno

se razcvital, širil se in rasel, da dorase do vrha, vreden samostojen vrstnik svojim starejšim bratom.

Slavna skupščina! Kar se je pa doseglo na polji duševne omike in narodne ravnopravnosti, doseglo se je v dobi, ki jo vlada presvetli nam Fran Josip I., cesar avstrijski. Njega vzvišena modrost pospešila je razvoj našega pravnega življenja, tedaj pod Njega visokim zaščitom hoče „Pravnik“ zvrševati svoje delo. Pozivam tedaj slavno skupščino, da za pritrdilo s trikratnim vsklikom slavi svojega vladarja: — „Slava!“

Skupščina, ki je govornikovim besedam tù in tam glasno pritrdjevala, ustregla je z navdušenjem zadnjemu pozivu, kličeča trikratno „Slavo“ premilemu vladarju.

Za tem je gosp. dr. V. Krisper nasvetoval, naj se načelnik društvu imenuje vsklikoma, in to gosp. dr. Fr. Papež, odvetnik in deželni poslanec v Ljubljani, češ, da so v le-tem združena vsa potrebna svojstva. Oporekanja temu nasvetu ni bilo, pač pa se mu je izražalo morda soglasno odobravanje in gosp. dr. Papež je za svoj nastop skupščino ogovoril:

Visokočestita gospoda!

Zahvaljujem se Vam za nepričakovano čast, katero ste mi skazali s tem, da ste me izvolili načelnikom tega mladega društva. Sedaj, ko imamo društvo, treba nam je delovati takoj in pri tem nas bode pred vsem oživila misel, da to društvo nikdar popreje ni bilo tako potrebno, nego ravno sedaj, in sicer zato, ker se nikdar v poprejšnji dobi ni toliko in ne to zahtevalo od praktičnega jurista v njegovem službovanji, nego kar tačas zahtevajo javna oblastva in posebno visoka vlada sama. To zahtevanje je nam znano; naravno torej — in to sem hotel omenjati v prvi vrsti, — da bode posebno ta misel oživila delovanje našega društva.

Najbližja naloga nam bode vzdrževanje, oziroma nadaljevanje edinega našega strokovnega lista in skrbeti nam bo ne samo, da pridobimo si dopisovalcev, marveč tudi da ohranimo listu one izvrstne sodelavce, kateri so s svojimi sijajnimi močmi pripomogli, da si je „Pravnik“ stekel v poslednjem času tolikšno zasluženno hvalo.

Treba nam je že samo za to, da bode naš list vztrajal, mnogo dohodkov, a drugih ne bomo imeli nego po članarinah in po naročilih na list.

Za platonično naklonjenost, za golo govorjenje o potrebi našega društva, našega lista, o vzajemnosti pravnikov i. t. d. nam je malo mari; mi živimo v dobi velikih gmotnih žrtev za velike namene, v dobi delovanja s kondenzovanimi močmi; to dobo hočemo tudi mi razumeti in za to je pa tudi očitvidno, da ne bomo mogli biti ekskluzivni, ker nam je pred vsem drago, da imamo takoj zaupanje, katero si bomo tudi ohranili.

Zaupanje v naše društvo se je nam takoj pričetkom pokazalo s tem, da se je v zadnjem tednu in do zadnje ure, kakor mi kaže moj imenik, vpisalo tako veliko število udov.

Naše društvo ne bode ekskluzivno, — to hočemo dokazati tudi po društvenem vedenji. Radi bomo videli v naši sredi kot gosta vsakega pravnika naše države, vsakega prijatelja naše stroke, in še rajši bi ga vsprejeli našim udom.

Gospoda moja! Osnovali smo si društvo, kateremu je najvišji smoter kulturno delo, ono kulturno delo, katero je bilo v poprejšnjih časih nekako zanemarjeno. Za tako delo se nam pri našem zakonitem postopanju ni bati nobenega nasprotnika, a če bomo imeli nasprotnikov, ti nam ne bodejo škodovali, ti nas bodo oživljali v to, da jih bomo naučili boljšega prepričanja o nas. Odboru pa bode treba postopati previdno, tako tudi vsakemu članu, brez ozira na medsebojne osebnosti edino le za dobro stvar! Prosim, visokočastita gospoda naj si izvoli sedaj odbor našega društva. (Dobro!)

Vsklikoma sta bila na to izvoljena preglednika računov: gg. dr. Jarnej Zupanc, c. kr. notar, in dr. Fran Munda, odvetnik, oba v Ljubljani. A v odbor so bili poklicani z volitvijo po listkih (— skrutinatorji gg. dr. Fr. Stor, dr. D. Majaron in K. Pleiweiss —) nekaj soglasno, nekaj z veliko večino glasov sledeči gospodje: *a)* kot vnanji odborniki: dr. Andrej Ferjančič, drž. pravdnika substitut in državni poslanec; dr. Janko Sernec, odvetnik v Mariboru, in Bogdan Ternovec, c. kr. dež. sod. svetnik v Trstu; — *b)* kot Ljubljanski odborniki: c. kr. dež. sod. svetnik Karol Pleško, c. kr. dež. sod. svetnik Janko Vencajz, c. kr. dež. sod. pristav Anton Levec, c. kr. finančne prokureture pristav Emil Gutmann, c. kr. notar Ivan Gogola, odvetniški kand. dr. Danilo Majaron, vsi v Ljubljani in c. kr. avskultant dr. Janko Babnik, tačas v Litiji.

Za sklep zborovanja, ki je trajalo skoro dve uri, izpregovoril je gosp. dr. Ivan Tavčar, in, omenjajoč zasluge osnovalnega odbora, predlagal zahvalo temu odboru, osobito njegovemu načelniku gospodu svètniku Vencajzu. Temu se je soglasno pritrdilo in skupščina se je zaključila.

O zakonih in o pravni terminologiji v slovenščini.

Vprašanje o slovenskih zakonih in o slovenski pravni terminologiji je v tesni zvezi s slovenskim uradovanjem. Čim dalje prodira poslednje, tem preje je rešiti prvo. Ker so v slovenskih pravniki o nujnem tem vprašanji različni nazori, dovoljeno bodi pisatelju teh vrstic, da razodene in na razpravo postavi svoje misli. Vsestranska razprava o tem spada v društvo „Pravnik“, kateremu se bode neizogibno pečati s tem vprašanjem ter rešiti je. Te vrstice imajo torej namen, sprožiti razmišljanje o tej reči ter pripravljati na razpravo o njej v društvu.

Razdelimo vprašanje v dva dela:

I. Kakšni naj bodo slovenski prevodi zakonov v obče in po svoji terminologiji posebe?

II. Kdo naj jih izdaja?

V tem smo si jedini vsi, da je izdaja zakonov v slovenskem jeziku prepotrebna in nujna, ker brez prevodov je nemožno slovensko uradovanje, ali vsaj zelo težko. Znano pa je, da ni dobiti slovenskih zakonov in to najmanj poglobitvinih starejših zakonikov, ker tisti, ki so se sploh bili izdali v slovenskem jeziku, razprodani so, več drugih pa ali sploh ni bilo prirejenih v slovenskem jeziku, ali pa ne za prodajo. Pomagano bi bilo najnujnejši potrebi, če bi bili dobiti zakoni vsaj v oni slovenščini, v kateri so v prvič prišli na svetlo, čeravno je jezik ostarel in čeravno so bili prevodi napravljeni v času, od katerega sem je močno napredoval in se popolnil jezik. Toda ni ga menda slovenskega pravnika, kateri bi zagovarjal novo izdavanje v tej ostareli slovenščini. — Občna je marveč misel in želja, da se zakoni izdajo v jeziku, kakor je sedaj razvit in kakor živi v izobraženih Slovencih. Pri novih slovenskih zakonih tedaj ni le potrebno, da